

Meer ruimte voor onderwijs op maat

Interview met directeur Inge Vossenaar,

Directie MBO, ministerie van OC&W

‘Wat ik richting het onderwijs graag benadruk is: benut de ruimte die je in je eigen regio hebt om samenwerking aan te gaan en meer maatwerk in het onderwijs te ontwikkelen. Men kan meer dan voorheen samen met partners naar eigen inzicht en behoefte meer vorm en flexibiliteit in het vakmanschapsonderwijs aanbrengen. Dat vraagt kennis en kunde van het eigen vak maar ook durf en inzet.’

Aldus directeur Directie MBO van het ministerie van OC&W Inge Vossenaar. In het interview met de topambtenaar passeren diverse thema's de revue die wat haar betreft medebepalend zijn voor de kwaliteit en voor de toekomst van het mbo.

‘In het mbo is het nooit business as usual. Het mbo is gedwongen zo goed mogelijk in te spelen op wat er gebeurt in Nederland. Waar in het vo meer sprake is van homogeniteit veert het mbo sterk mee met de conjunctuur en ontwikkelingen in de samenleving. Meer dan in het verleden zijn kwaliteit van en flexibiliteit in het onderwijs gevraagd.

Na een periode waarin medewerkers in het mbo de kwaliteit van het onderwijs hebben opgepakt, zien we uit de beoordeling van de Inspectie en de Jobmonitor dat het effect sorteert en dat de kwaliteit beduidend is toegenomen. De meetlat voor kwaliteit is nu ook een stuk hoger komen te liggen. De volgende stap zit ‘m in het hoog houden van die kwaliteitsverbetering, onder meer door als mbo-instelling een innovatieve organisatie te worden die goed aansluit op de vragen van vandaag, van morgen en van overmorgen. Onmisbaar daarvoor zijn samenwerking en innovatie in de regio.’

Innoveren door samenwerking in de regio

‘Het mbo zou zich nog verder kunnen ontwikkelen als volwaardige partner voor innovatie in de regio. Aan de onderkant van het mbo zijn succesvolle netwerken in RMC-regio's ontstaan die met de vervolgaanpak vsv worden verbreed naar ook de arbeidsmarkt. Met het Regionaal investeringsfonds (RIF) maken mbo-onderwijs mogelijk dat ruimte biedt

Bryan is productiemanager bij een innovatief bedrijf dat duurzame oplossingen bedenkt voor klimaat-beheersing in gebouwen en in de tuinbouw. Samen met klant Helena bekijkt hij de mogelijkheden van het apparaat. (Foto: Techniekbeeldbank)

aan regionale verschillen en een veranderde arbeidsmarkt. Mbo-instellingen kunnen nauw samenwerken met innovatieve bedrijven. Het ministerie van OCW stelt tussen 2014 tot en met 2017, in totaal 100 miljoen euro subsidie beschikbaar voor duurzame publiek-private samenwerking in het beroepsonderwijs. De subsidiebijdrage wordt aangevuld met een financiële bijdrage vanuit de regio, dat wil zeggen bedrijfsleven en regionale overheid. De samenwerkingsprojecten die nu zijn gehonoreerd, hebben mede tot doel om het onderwijs innovatiever te maken met oog op vragen van de toekomst.

In de projecten van het RIF zie je partners samenwerken en de verbinding zoeken op diverse thema's, denk aan de krimp als groot vraagstuk, de terugloop van studenten, de bbl om het vak op de werkvloer te leren en de vraag te zorgen voor voldoende het arbeidsperspectief voor studenten die afstuderen op niveau 2. Daarin kan je niet zonder een vaste dialoog met het bedrijfsleven. Hoe zorgt het mbo samen met het bedrijfsleven voor een nog meer praktijkgericht onderwijs dat tegelijk aansluit op de vraagstukken die het bedrijfsleven heeft. Die vraagstukken verschillen per regio maar voor alle regio's geldt het belang van de samenwerking tussen partners waarvan de rijksoverheid er een is. Alles vindt uiteindelijk plaats in het samspel tussen de partners waarbij een belangrijke factor en uitdaging zijn hoe deze partners met elkaar de ruimte die er binnen het stelsel is voor nieuwe ontwikkelingen verkennen en benutten.’

Ruimte bieden en pakken

‘Om als volwaardige partner op te kunnen treden is het belangrijk dat scholen in kunnen spelen op de vragen van de regio en samenleving. Met de herziening en specifiek de keuzedelen zijn daarvoor meer mogelijkheden. Zo'n 70% van de vastgestelde keuzedelen worden ook gebruikt. De hbo module wordt vaak gekozen maar in de regio zie je ook de module Duits vaak terugkomen. Het keuzedeel is een verplicht onderdeel binnen de mbo-opleiding. De student doet examen voor het keuzedeel maar kan hier (nog) niet op zakken. De minister van OCW wil keuzedelen vanaf 2018 voorwaardelijk maken voor diplomering. Keuzedelen bieden extra ruimte voor de student maar er zijn daarnaast ook andere mogelijkheden. Het is mogelijk om bij bewezen kwaliteit beredeneerd af te wijken van de eisen met betrekking tot onderwijstijd. Ik zie daarvan goede voorbeelden, maar ik merk ook soms terughoudend om die ruimte daadwerkelijk te benutten. Ook denk ik dat scholen nog meer dan nu gebruik kunnen maken van Experimenten zoals de >>

vakmanschapsroute, beroepsroute, gecombineerde leerweg bol/bbl of aan Cross overs, waarbij we opleidingen verbinden en, bijvoorbeeld, mensen in zorgopleidingen met affiniteit voor techniek hun expertise kunnen ontwikkelen en inzetten. Als het onderwijs kwalitatief op orde is, kunnen instellingen dus nieuwe flexibele vormen ontwikkelen die passen bij de opleiding, de regio, de student etc. De ruimte daarvoor is er maar het is dan ook zaak met elkaar de durf te hebben die ruimte te benutten.'

Overheid als partner in de netwerksamenleving

'In de samenwerking en verbinding tussen de partijen in de regio is de rol van de overheid belangrijk. Vanuit bestuurskundig perspectief zijn die in de tijd veranderd. In ieder geval is het nodig dat we garant kunnen staan voor de civiele waarde van een diploma. Die kwaliteit moet onomstreden zijn. Voorts zien we een ontwikkeling dat de overheid er niet alleen is om het geld rechtvaardig te verdelen maar is tegenwoordig prima in staat een inhoudelijk standpunt in te nemen en een rol te vervullen om met partners in het veld actief zaken en ontwikkelingen in gang te zetten en in tal van kwesties bij te dragen tot een oplossing. De netwerksamenleving maakt een gelijkwaardiger opereren mogelijk en vraagt ook meer om eigen verantwoordelijkheid van partijen. Goede voorbeelden in dit verband vind ik het Zorgpact en Techniepact. Zonder grootschalige beleidsmatige ingrepen, gaan we onder aanvoering van Doekle Terpstra de regio in en pakken vraagstukken met de regionale partijen bij de kop.

Veel van wat er in het mbo gebeurt, zijn immers regionale of zelfs lokale aangelegenheden. Als nationale speler kan de overheid bij uitstek een rol spelen of een stem hebben. We kunnen zaken in een perspectief plaatsen, dit goed communiceren en waar nodig toelichten en vervolgens de oplossing laten aan de betrokken organisaties in de verschillende regio's van het land. Limburg heeft een andere oplossing nodig dan Rotterdam. Maar de kwestie als zodanig agenderen kan een be-

Inge Vossenaar, directeur Directie MBO Ministerie van OCW

langrijke taak zijn van de minister en van de overheid. Ik denk dat dit veel meer de nieuwe manier van werken voor de overheid zou moeten zijn. Ook in andere domeinen, zoals de zorg, zie je die meer ondersteunende beweging van het rijk terug.'

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding als voorbeeld

'Een belangrijk punt is hoe we ervoor zorgen dat de overgang tussen onderwijsniveaus geen hindernis vormen voor de ontwikkeling van studenten, denk aan vmbo-mbo en mbo-hbo. Goede LOB kan verkeerde studiekeuzes voorkomen. LOB helpt jongeren loopbaancompetenties te ontwikkelen die ze nodig hebben in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Daarnaast ondersteunt LOB jongeren bij het ontdekken van hun talenten en passies. Een realistisch beeld van het vervolgonderwijs en het beroepsperspectief verkleint bovendien de kans op verkeerde keuzes. Tot slot kan LOB helpen om de toenemende ongelijkheid in onderwijskansen te bestrijden. De Inspectie van het Onderwijs ziet namelijk dat jongeren met laagopgeleide ouders - los van hun talenten - minder onderwijskansen hebben dan jongeren met een hogere sociaaleconomische status.

'Veel van wat er in het mbo gebeurt, zijn regionale of zelfs lokale aangelegenheden'

Dat alles vereist een serieuze benadering van LOB. De capaciteit op een school om LOB uit te voeren verschilt nogal. Het is een thema voor de onderwijsteams. De MBO Raad heeft een gereedschapskist om LOB in het mbo handen en voeten te geven. Dat kan alle partijen enorm van dienst zijn. In de Gelijke Kansalliantie van minister Bussemaker en staatssecretaris Dekker zal regio's worden uitgedaagd nog meer werk te maken van het creëren van zo gelijk mogelijke kansen voor iedereen. Een goed beleid gericht op LOB maakt hier een essentieel onderdeel van uit. Het verspreiden van goede voorbeelden en het bieden van ondersteuning maakt daar deel van uit. Ook komen er innovatie regelingen voor aanpakken voor een betere aansluiting tussen diverse onderwijsvormen. Met name ook om die aansluiting vanuit het studentenperspectief handen en voeten te geven.'

Al met al ben ik van mening dat het mbo nog een verdere doorgroei naar een volwaardige partner kan maken als we ons daar met elkaar sterk voor maken. Het vraagt van onderwijs om met open houding de samenwerking te zoeken met partijen als gemeenten en bedrijven. Wederkerigheid van die partijen hoort daar natuurlijk ook bij. Van het rijk mag verwacht worden ruimte te bieden waar nodig en nog actiever dan nu in de regio mee te werken aan oplossingen. Dan zie ik een nog mooier mbo in de toekomst voor mij dan het nu al is.' ■